

¡BOMBA!

Hay frases que son muy buenas,
de autores que son portento;
cuando se exige recuento,
¿me devuelven mis cadenas?

K'uintsil

Jueves 6 de junio de 2024

CAMPECHE · YUCATÁN · QUINTANA ROO · AÑO 9 · NÚMERO 2249 · www.lajornadamaya.mx

Sáanamal, tu noj lu'umil Méxicoe', ku k'iimil 170 máako'ob tumen u ts'u'uts'a'al chaamal: x-xaak'al xook

Máax jo'olbesik u nu'ukbesajil Programa de Investigación y Prevención del Tabaquismo ichil u noj najil xook Facultad de Medicina ti'alinta'an tumen UNAMe', Guadalupe Ponciano Rodríguez tu ya'alaj úuchik u k'a'ajsa'al U K'iinil Xma' Chaamale', lalaj ja'abe' ku k'iimil ichil tuláakal yóok'ol kaabe', kex waxakp'éeel miyoonesil máako'ob ikil u ts'u'uts'iko'ob chaamal, ka'alikil tu noj lu'umil Méxicoe', maanal 170 máan ku sa'atal u kuxtal sáansamal yóok'olal k'ooja'anilo'ob yaan ba'al u yil yéetel u ts'u'uts'a'al chamal.

Beyxan máax patjo'olt yéetel jo'olbesik Clínica contra el Tabaquismo, tu ya'alaje' jump'éeel k'oja'an ku k'a'abéetkunsik jejeláas ba'alo'obe' tu'ux táaka'an ts'aak yéetel u toj óol tuukul, tumen u niikotinail chaamale' maas jach áadiktibáa tu táan kóokaina yéetel éeroináa, le beetik ya'abach juntéenake' u ts'a'akale' k'a'abéet maas mu'uk'a'an ti' taakili' u ts'u'uts'aj chamal wiinik.

Buey túuno', tu tsolaje', u tsa'ayal ti' máak táabakismoe' ku súutul áadixion tumen le k'oja'anila', ku jach táaj

yaayantik niikotináa, jump'éeel ti' le 7 mil ba'alo'ob yaan ichile', ts'o'okole' kéen okok ichil u wiinkilal máake' ku káajal u jelbesik ba'al ichil u ts'o'omel u pool wiinik, tu'ux ku péeksik jayp'éeel ti' le ba'axo'ob ts'a'aban tu wiinkilal máak ti'al u na'atik yaan ba'ax ku k'amik ts'o'oke' uts u lúubul ti', yéetel le ku yantal neurotransmisor k'aaba'inta'an dopamina, jump'éeel ba'al nuupul yéetel u yutsil yantal máak yéetel ki'iki' óolil.

Le ba'ax je'el ku yúuchula', tu ya'alaj, leti' bix u p'áatal ma' táan u béeytal u jóok'olo'ob ti' lelo', tumen leti'obe' ba'ax u k'áato'obe' chéen u ka'a beetiko'ob yéetel u ka'a beetiko'ob xma' xuulili'. U buuts'il chaamale' jach táaj ma' no'oja'an u yúuts'benta'ali', ts'o'okole' ku loobiltik tak máaxo'ob mix táan u ts'u'uts'iko'ob chamal, le chéen ti' yano'ob tu tséel máax beetik. Ma' suuka'an u kaláantikubáaj máaki', ts'o'oke' yaan 11 miyoonesil máako'ob tu noj lu'umil Méxicoe' láayli' u jach tojtáantiko'ob u buuts'il chaamal tu yotocho'obi'.

